

solemnitas ad hoc necessaria est, præternaturam et diligentem considerationem, ad quam spectat, ut omnium iudicia et suffragia audiantur circa causam cessationis, an legitima sit, necne, et circa cessationem ipsam, an poni expediat, necne, supposita tali causa; et ideo Sylvester, Angel., Soto et alii hanc conditionem in duas distinguunt, ita ut septima conditio sit, quod tractetur de causa et convenientia cessationis. Octava vero sit, quod de ipsa cessatione deliberetur, id est, suffragia ferantur, quod per se constat esse magis necessarium. Unde recte advertit Soto necessarium esse, ut major pars suffragiorum conveniat in cessatione ponenda, quod est manifestum, tum quia in eodem textu hæc actio comparatur electioni, quæ a Capitulo fit; electio autem, ut ordinario jure valida sit, debet fieri majori parte Capituli, juxta cap. Coram, de Elect.; tum etiam quia ex natura rei videtur hoc esse necessarium supposito modo ferendi talem sententiam, scilicet, a pluribus, ut efficientibus unum corpus morale; nam, si inter se dissideant, ut minimum requiri debet majoris partis consensus, ut talis actio toti corpori tribuatur.

10. *Notandum circa tres positas conditiones.* — Circa has vero tres conditiones observare licet, non habere locum in cessatione, quæ fertur ab Episcopo, vel alio iudice ordinario. Nam, cum ibi sententia feratur ab una persona tantum, non habet locum convocatio, vel consultatio plurium. Extendi tamen potest ad cessationem, quæ fertur a Capitulo, Sede vacante, quia, licet eam ferat potestate, et jure ordinario, quia in his succedit in locum Prælati, tamen et ob similitudinem rationis, et ex vi verborum textus habet locum extensio, quia dictum c. Quamvis, absolute loquitur de Capitulis, et c. Si canonici, dicit, *Si ex consuetudine, vel alias*, sub qua posteriori particula potest comprehendi quilibet modus habendi hanc jurisdictionem. Verum est, cum Capitulum Sede vacante exerceat hos actus per vicarium ad hanc jurisdictionem exercendam creatum juxta Conc. Trid., tunc ab ipso solo posse ferri cessationem, sicut a vicario Episcopi; neque habere locum has conditiones.

11. *Nona conditio.* — *Præmitti debet monitio ut cessatio valida feratur.* — Nona conditio est, ut moneatur persona, propter cujus injuriam videtur facienda cessatio, ut irrogatam injuriam, vel offensam emendet. Et explicatur distincte in dicto cap. Quamvis,

hanc monitionem esse faciendam post prædictas vocationem et deliberationem de cessando habitas. Quod merito ita cautum est, ut admonitio majori auctoritate, et consequenter cum majori spe fructus fiat. Unde merito additur, si persona sic admonita emendetur, seu satisfaciatur, vel si per ipsosmet capitulares stet quominus emendatio fiat, cessationem ferri non posse, quod necessario est consequens ad hanc monitionem, alioqui frustra fieret. Et hæc conditio locum habere potest in quocumque Prælato ferente cessationem, et videtur per se necessaria ex vi et quasi natura talis prohibitionis, nam sicut in hoc convenit cum censura, quod fertur, ut a contumacia recedatur, ita etiam in hoc, quod præviam monitionem requirit. Quod vero fiat tali tempore et modo, id specialiter hac lege præscribitur, et videtur necessarium, ut recte fiat, non tamen ut sententia valida sit, dummodo sufficiens monitio præcedat; hæc enim simpliciter videtur necessaria juxta ea quæ in simili de censura diximus.

12. *Decima conditio.* — *Si partes in concordiam veniant, potest tolli cessatio sine recursu ad Papam.* — Ultima conditio est, ut post cessationem positam, nisi partes intra mensem in concordiam veniant, et cessatio cesset, teneantur, tam qui cessationem ponunt, quam illi, quorum causa ponitur, per se, vel per procuratores idoneos cum munitis, et actis ad negotium spectantibus ad Sedem Apostolicam accedere, ut quid agendum sit ab illa declaretur. Circa quam conditionem dubitatum est, an transacto illo mense possit cessatio tolli, antequam per Sedem Apostolicam tollatur, si partes in concordiam veniant; quibusdam enim visum est non posse tolli, quia jam causa derivata est ad Sedem Apostolicam, et quia expresse in illo textu solum conceditur tempus unius mensis, ut hæc concordia fiat, et cessatio tollatur. Melius tamen intellexit textum illum Soto supra, dicens, quocumque tempore posse concordiam fieri, et cessationem tolli; nam hoc est, quod Pontifex intendit, et non gravare Ecclesiam reservando sibi relaxationem talis cessationis, neque in illo textu est ullum verbum, ex quo talis reservatio colligi possit. Unde mensis ille conceditur quasi ad deliberandum, et tanquam permissio quædam illius discordiæ, et durationis cessationis; accessus autem ad Romanam Sedem post illud tempus præcipitur, ut vexatio det intellectum, et ita compellantur, vel timore, vel tædio affecti,

ad pacem procurandam, et cessationem tollendam. Unde quoties hic finis obtentus fuerit, necessarium non est ulterius in liti prosecutione apud Sedem Apostolicam progredi. Quod insinuavit Sylv., verb. *Cessatio*, dicens, recurrendum esse post mensem ad Sedem Apostolicam, ut discutiatur quid super hoc sit agendum, nisi interim per mutuum concordiam cesset cessatio.

13. *Ut dictæ conditiones sint de substantia cessationis.* — *Sententia affirmans probabilis, non tamen extenditur ad cessationes ordinariorum Prælatorum.* — Tria vero circa has conditiones et causas declaranda supersunt. Primum est, an omnes istæ conditiones sint de substantia cessationis, ita ut, qualibet deficiente, sit nulla. Nam Joan. Andr., in d. c. Quamvis, absolute affirmat, quem sequi videntur Ang. et Sylvest. referentes alios; nam absolute aiunt, his non servatis cessationem non servari. Sed, ut jam dixi, in c. Si canonici, nullum est verbum indicans substantialem necessitatem; in c. vero Quamvis, in finalibus verbis hoc insinuatur, cum dicitur: *Parte insuper a divinis cessante, suprascripta, tam in cessando, quam in veniendo, sive mittendo ad Sedem Apostolicam, non servante, non servetur cessatio, sed ea non obstante, ut prius in ipsa Ecclesia celebretur.* Nam ex his verbis duo colliguntur manifeste: primum est, si in ponenda cessatione (hoc enim est quod dicitur, *parte cessante*) non serventur conditiones ibi præscriptæ, cessationem esse nullam, nam si servanda non est, et ea non obstante, celebrandum est, profecto nullum effectum habet, atque nulla est. Unde in hoc solum dubitari potest, an hoc intelligendum sit de solis conditionibus additis in eo capite, vel etiam de aliis positus in c. Si canonici, quia ibi solum dicitur: *Suprascripta non servando.* Nihilominus tamen, quia in principio cap. refertur constitutio Gregorii X, in d. cap. Si canonici, et denuo confirmatur addendo alias conditiones, ideo illa ultima verba videntur referri ad totam formam ferendi cessationem ex utroque decreto resultantem. Et ita videntur intellexisse Joan. Andr. et alii auctores, et mihi videtur satis probabilis sententia; eam tamen non censeo extendendam ad cessationes ordinariorum Prælatorum, cum de illis non sit sermo, et sit res valde rigorosa; sed, ut dixi, consulenda erit, et servanda consuetudo.

14. *Quando tollatur cessatio ob defectum conditionis recurrendi ad Papam.* — *Improbat.* — Aliud, quod ex dictis verbis colligi-

tur est, quamvis cessatio sit juste, et cum omnibus conditionibus posita, si pars, quæ illam posuit, non servaverit ultimam conditionem positam recurrendi post mensem ad Sedem Apostolicam, cessationem ipso jure tolli transacto mense, et parte illa in mora existente. Oportebit autem, ut sentio, manifeste constare partem illam esse in mora culpabili; quia, dum hoc non ita constat, semper retinet jus suum, præsertim cum cessatio valida fuerit. Quæri autem potest, an idem sit dicendum, si altera pars, ob cujus culpam cessatio ponitur, in simili mora fuerit. Respondetur, minime id dici posse, tum quia in textu non habetur; tum etiam quia non est similis ratio; alioqui ex sua inobedientia commodum reportaret. Nam quod cessatio tollatur, id est quod illa pars maxime intendit. Addunt præterea Sylvester et Angelus, cessationem non esse servandam ab aliis, si pars, quæ illam posuit, eam non servet; sed hoc in illo textu non habetur, neque in alio, quem ego viderim, neque etiam apparet ratio, car potius hoc dicamus in cessatione, quam in interdicto vel excommunicatione.

15. *Quam pœnam incurrat ferens cessationem sine causa.* — *Prædicta pœna solum imponitur Capitulis.* — Secundo declarandum est, quam pœnam incurrat is, qui sine legitima causa cessationem posuerit; olim enim nulla propter hoc erat certa pœna statuta ipso jure, sed arbitrio superioris imponenda erat juxta dictum § Cæterum; postea vero in dict. c. Si canonici, in pœnam præscribitur, ut si Capitulum fuerit, quod cessationem posuit, quidquid canonici de fructibus illius Ecclesiæ tempore cessationis perceperint, restituant; et quidquid eisdem ex bonis talis Ecclesiæ dandum fuisset, non detur, sed ipsi Ecclesiæ cedat; ac denique ut parti, contra quam cessatur, de damnis, et injuriis satisfacere teneantur. Ubi potest dubitari, an obligatio ad has restitutiones statim oriatur ipso facto, vel necessaria sit judicis condemnatio; nam ex textu non satis colligitur illud prius, et ideo videtur dicendum posterius, juxta generalem regulam legum pœnalem. Dicendum vero est, hanc obligationem majori ex parte non esse propriam pœnam, sed ex intrinseca justitiæ ratione ortam. Nam, si illi sine causa cessant a divinis officiis, non juste recipiunt fructus, et cum faciant injuriam alteri, ex natura rei tenentur ad satisfactionem. Itaque attente considerandum erit, pensatis circumstantiis singularum personarum, an

obligatio hæc oriatur ex aliquo titulo justitiæ; nam tunc, quantum ad conscientiam spectat, non est necessaria sententia judicis; tamen, si ultra hoc aliquid fuerit pœnale, vel redundans in personas innocentes ex errore totius communitatis, non existimo teneri ad hanc restitutionem, prius quam condemnentur. Addunt vero Sylvest. et Angelus cum Gemiano, hanc pœnam extendi ad omnes cessationem imponentes sine justa causa, etiamsi textus tantum de Capitulis loquatur. Quod existimo verum quantum ad obligationem restituendi ortam ex actione injuriosa; quantum vero ad pœnalem, arbitrio superioris standum erit, quia non oportet extendere legem pœnalem ultra personas, de quibus loquitur.

16. *Quam pœnam incurrat qui cessationi causam dedit.* — Ultimo declarandum est, quando cessatio juste lata est, quam pœnam incurrat is, qui causam dedit. Respondetur, primum teneri ad omne interesse personis, et Ecclesiæ, cui debitum officium ejus culpa est subtractum. Deinde, arbitrio superioris condemnandum esse in aliqua quantitate convertenda in augmentum divini cultus. Unde constat, priorem partem restituendam esse statim, quia non est propria pœna, sed re-compensatio damni illati; aliam vero partem requirere judicis condemnationem, ut in textu expresse dicitur. Ex quo recte confirmantur, quæ in proximo puncto diximus.

SECTIO IV.

A quo, et quomodo tollenda sit cessatio a divinis.

1. *Quis possit cessationem tollere.* — Cum cessatio nunquam sit a jure, ut supra dixi, sed ab homine, in modo relaxationis ejus servanda sunt principia posita circa ablationem censuræ ab homine impositæ. Itaque solum tolli potest ab eo, qui illam posuit, vel successore ejus, si ille decessit, vel etiam a superiore; reliqui enim jurisdictionem non habent, nisi per delegationem committatur, quod etiam fieri potest; quæ omnia clara sunt ex dictis. Denique in modo tollendi nulla est præscripta forma. Solum oportet, ut iudex voluntatem suam sufficientibus verbis explicet, sicut de aliis diximus, est enim eadem ratio. An vero sufficiat solum factum ejus, qui cessationem tulit, non servando illam, jam diximus superiori sectione, non sufficere.

2. *An cessatio aliquando per se tollatur.* —

Quæri vero potest, an sine hujusmodi relaxatione interdum ipso facto ac per se tollatur cessatio. Dicunt enim aliqui, si lata sit ad certum tempus, vel sub conditione, donec hoc vel illud fiat, elapso tempore, vel impleta conditione, statim per se cessare. Dico tamen repugnare huic cessationi ferri ad determinatum tempus, quia solum ferri potest, ut recedatur a contumacia. In quo nullum est certum, ac præfixum tempus; nam, quocumque assignato, si prius tollatur contumacia, tollenda erit cessatio. Semper ergo fertur sub illa conditione tacita, vel expressa, *donec fiat satisfactio*; ergo vel dicendum est semper cessare per se facta satisfactione, et consequenter nunquam esse necessariam relaxationem, nisi forte quando iudex ob aliam causam rationabilem voluerit eam tollere, etiam durante contumacia; vel dicendum est, nunquam per se cessare, donec a iudice revoce-tur, quia non est major ratio de una, quam de alia. Primum autem horum non est probabile; repugnat enim communi usui Ecclesiæ: secundum ergo dicendum est. Et hoc censeo verum, sicut de propriis censuris dixi, est enim hic eadem ratio. Unde hæc sententia licet feratur in eum finem, non tamen est prohibitio conditionalis, sed absoluta, quæ tollenda est a iudice, quando necessitas illius cessaverit. An vero in aliquo casu speciali jus ipsum tollat cessationem, circa finem præcedentis sectionis dictum est.

3. *An cessatio suspendi queat per appellationem.* — *Panormitan. refutatur.* — *Conclusio.* — Quæri vero potest, an cessatio interdum suspendi possit. Quod potest intelligi, vel per appellationem, vel per voluntatem iudicis. Prius punctum attigit Panormitanus, in d. c. Dilectis, et negat posse suspendi per appellationem, licet interdictum possit. Et rationem differentię reddit, quia cessatio est quid facti, interdictum autem quid juris. Sed aut loquitur de appellatione subsequente sententiam, vel antecedente. De priori falsum est dicere, suspendere interdictum, ut constat ex c. Is cui, de Sent. excom. Magisque posset dubitari, an suspendat cessationem, quia non est censura; tamen idem vere de illa dicitur, quia secum affert executionem, in quo assimilatur censuræ. Si vero loquamur de appellatione antecedente, illa non proprie suspendit, sed impedit interdictum, ita ut si feratur, nullum sit ex defectu jurisdictionis, ut supra visum est. Idem autem videtur dicendum de cessatione, ex eodem principio,

quod appellatio illa etiam subtrahit jurisdictionem, ut sensit bene Covarr. supra.

4. *De suspensione ex voluntate ferentis.* — Suspendio autem ex voluntate ferentis cessationem, aut intelligi potest de tota cessatione per aliquod tempus; et sic non videtur habere dubium, quia est veluti absolutio ad reincidentiam. Aut esse potest suspensio ex parte quoad aliquos effectus, vel personas, non auferendo omnino necessitatem. Et sic res est magis dubia. Tamen probabilius videtur posse fieri, quia per se, et quasi ex natura rei nulla apparet repugnantia, et aliunde qui potest tollere totum, potest etiam tollere partem. Item, quia hæc solum est quædam prohibitio ejus, qui potest dispensare, vel respectu alicujus auferre, qui eam tulit, si causa rationabilis interveniat, et aliunde non impediatur. Hic autem nullum est impedimentum; debet enim esse aliquo jure latum; nullum autem est jus Pontificium hoc prohibens ordinariis Prælatibus. Præsertim quia cum cessatio sit potius quid facti quam juris, non est in jure cautum, quod nunquam coarctetur aut suspendatur. Dices, in c. Non est vobis, de Sponsalibus, expresse dici: *Nulla divina officia permittatis aliquatenus celebrare.* Respondetur primum, ibi non esse sermonem de omni cessatione, sed de quadam, quam in quodam speciali facto Summus Pontifex sua auctoritate poni mandabat, in qua merito potuit potestatem dispensandi, vel limitandi illam inferioribus auferre. Deinde, licet daremus id generaliter intelligi, dicendum esset explicari jus ordinarium cessationis generalis, non tamen ideo prohiberi Prælatibus, quin ex justa causa possint effectum ejus suspendere, et limitare.

DISPUTATIO XL.

DE IRREGULARITATE IN GENERALI.

1. *Quamvis irregularitas censura non sit, est tamen actus clavium, et similitudinem habet cum censuris, ideoque hic tractatus ad hujus operis consummationem necessarius est.* Scripserunt autem de hac re Scholastici aliqua in 4, dist. 22 et 25. In jure etiam canonico nullus invenitur proprius titulus de irregularitate, quamvis in multis decretis pœna hæc propter varia delicta imponatur, in quibus locis materia hæc ab expositoribus tractatur, præsertim a Covar. in Clement. *Si furiosus*, et ab aliis in cap. Is qui, de Sent.

excom., in 6; a Gratiano vero, et interpretibus attinguntur multa, dist. 26 et seq. Speciales vero tractatus de hac re scripserunt Maiolus, Paulus Burgasius, Villadiego, et Nicolaus Plovius, et hic refertur in tom. 14 Tractatum, ubi etiam habetur alius D. Antonini, qui sumptus est ex 3 part., tit. 28. Omnes etiam Summistæ materiam tractarunt in verb. *Irregularitas*, et Navarr., c. 27, n. 190 et sequent., et Summa confessorum, lib. 2, tit. 4, a quæst. 21. Solus Cajetanus in sua Summa irregularitatem fere prætermisit, quia irregularitas, inquit, non culpa, sed pœna est, nec spectans ad confessores, quia pariter absolvuntur a peccato regulares, et irregulares. Sed quanquam irregularitas per se non impediatur absolutionem, nihilominus ejus notitia necessaria est confessori, ut sciat vincula omnia seu impedimenta, quibus pœnitens potest esse affectus, et obligationes, quæ inde oriuntur. Sicut etiam suspensio per se non impedit, quin suspensus absolvi possit a peccatis, et nihilominus ejus notitia necessaria est confessoribus.

2. In hac ergo materia primo generalem doctrinam de irregularitate trademus, essentiam, causas, effectus, divisiones, et modum illam auferendi, explicando, quod in duabus primis disputationibus absolvemus; in reliquis vero de singulis irregularitatibus dicemus. Nam, licet aliqui impossibile existimaverint, omnes irregularitates numerari possunt, quia necesse est illas in jure contineri, juxta cap. Is qui, de Sent. excom., in 6. Unde, sicut auctorum studio omnes excommunicationes juris numeratæ sunt, et expositæ, ita etiam eorumdem adjuti diligentia, conabimur omnes irregularitates explicare.

SECTIO I.

Quid sit irregularitas, et qua potestate introducta sit.

1. *Significatio vocis irregularitatis.* — Primo circa nominis etymologiam, constat irregularitatem a regula, seu regulare, dictam esse, addita præpositione, *in*, quæ vim habet significandi privationem; est enim irregulare quod intra regulam non continetur, ex quo sumpta est vox abstracta, irregularitas, ad significandum impedimentum, ratione cujus homo fit incapax illius gradus, vel actionis, quæ aliis communis est, atque ita extra generalem regulam constituitur. In qua significatione adeo generali impedimenta legalia,

